

سابقه بررسی در مورد قیمت ها و محاسبه شاخص های ذیربط در نقاط شهری و روستایی کشور که در حال حاضر توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مرکز آمار ایران انجام می گیرد، به شرح زیر است:

الف) شاخص بهای عمده فروشی کالاها و شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری

برای اولین بار، بانک ملی ایران در سال ۱۳۱۵، محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای عمده فروشی کالاها را در نقاط شهری آغاز کرد. در سال ۱۳۳۸، با تغییر سال پایه، محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای عمده فروشی کالاها مورد تجدید نظر قرار گرفت و با تأسیس بانک مرکزی ایران در سال ۱۳۳۹، مسئولیت تهیه شاخص های مزبور، به این بانک محول شد. بانک مرکزی ایران در سال ۱۳۴۸، بایامه قراردادادن سال مزبور، تجدید نظر دوم را در محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای عمده فروشی کالاها به عمل آورد. باافزایش قیمت نفت در سال ۱۳۵۳ که تحولاتی را در اوضاع اقتصادی کشور پدید آورد، سال مزبور به عنوان سال پایه در نظر گرفته شد و بر همین اساس، محاسبه شاخص های مذکور، برای سومین بار مورد تجدید نظر قرار گرفت.

در سال ۱۳۶۱، با توجه به تغییرات ایجاد شده در الگوی مصرف خانوارها که ناشی از تحولات اقتصادی و اجتماعی بعد از انقلاب اسلامی بود، با انتخاب سال مزبور به عنوان سال پایه، چهارمین تجدید نظر در زمینه محاسبه شاخص های مذکور به عمل آمد. پس از توجه به تحولات اقتصادی و اجتماعی کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۶۹ را به عنوان سال پایه در محاسبه " شاخص بهای عمده فروشی کالاها در ایران " و " شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران " انتخاب کرد. بانک مزبور در سال ۱۳۷۸ سال پایه را برای " شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران " از سال ۱۳۶۹ به سال ۱۳۷۶ تغییر داد. این تغییر در سال ۱۳۷۹ برای " شاخص بهای عمده فروشی کالاها در ایران " نیز صورت پذیرفت. از این رو شاخص های مربوط به سال های گذشته، مورد تجدید نظر قرار گرفته است.

ب) شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی

در سال ۱۳۵۳، برای اولین بار، مرکز آمار ایران طرح آمارگیری از قیمت خرده فروشی تعدادی از کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی را به مرحله اجرا درآورد و از آن زمان، نتایج حاصل از آمارگیری های مزبور را تا مهرماه سال ۱۳۵۷ همه ساله به صورت متوسط قیمت کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی، در قالب نشریات فصلی و سالانه منتشر کرد. پس از نتایج نیمه دوم سال ۱۳۵۸ و نیمه اول سال ۱۳۵۹ به صورت متوسط قیمت و شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی روستایی در اختیار علاقمندان قرار گرفت. از سال ۱۳۶۱ لغایت سال ۱۳۷۵، شاخص بهای خرده فروشی کالاها و خدمات مصرفی خانوار در نقاط روستایی براساس سال پایه ۱۳۶۱ تهیه و منتشر شد. براساس آخرین تجدید نظر سال پایه ۱۳۸۱ جایگزین سال ۱۳۷۴ گردید و آمارهای ذیربط برای سال های ۱۳۸۱ لغایت ۱۳۸۶ به تفکیک استان ها و کل کشور تهیه و منتشر شده است.

جداول آماری ارائه شده در این فصل به شرح زیر است :

- جداول مربوط به شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری

- - جداول مربوط به شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است :

شاخص بهای عمده فروشی کالاها: معیار سنجش تغییرات قیمت کالاها در بازارهای عمده فروشی نسبت به سال پایه، شاخص بهای عمده فروشی کالاها نامیده می شود. این شاخص برای اندازه گیری تغییرات سطح عمومی قیمت ها محاسبه می شود و نموداری از تغییر قیمت ها در سطح تولید کننده و عرضه کننده دست اول است.

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی : معیار سنجش تغییرات قیمت تعداد معینی از کالاها و خدمات مورد مصرف خانوار نسبت به سال پایه، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی نامیده می شود. شاخصی که بدین گونه بدست می آید، صرفاً تغییراتی را که در اثر تغییر قیمت در هزینه زندگی پدید می آید، مورد سنجش قرار می دهد.

گروه های کالاها و خدمات: طبقه بندی کالاها و خدمات شاخص های قیمت، بر اساس ماهیت آنها و طبقه بندی بین المللی و نیازهای ملی انجام گرفته است. ولی مبنای کلی، همان طبقه بندی پیشنهادی سازمان ملل (S.N.A) برای خرده فروشی و S. I. T.C برای عمده فروشی (می باشد که بنا به ملاحظات اقتصاد ایران، تغییراتی در آن داده شده است.

در این طبقه بندی ها، کالاها و خدمات به چند گروه بزرگ تقسیم می شود که هریک از آنها چندین زیر گروه دارد، گروه های بزرگ را، گروه های اصلی و زیرگروه های آنها را گروه های فرعی کالاها و خدمات می نامند.

ضریب اهمیت: سهمی که هر کالا یا خدمت در مجموع هزینه خانوار در یک مقطع زمانی مشخص دارا است، ضریب اهمیت نامیده می شود. این ضریب، مهمترین ضابطه انتخاب کالاها و خدمات برای شاخص های مختلف است.

سال پایه: سال پایه سال معین و ثابتی است که درصد تغییرات شاخص نسبت به آن سنجیده می شود و شاخص آن برابر ۱۰۰ است و غالباً ضرایب اهمیت مربوط به آن سال، در تهیه شاخص مورد استفاده قرار می گیرد.

نقاط شهری : کلیه نقاطی که در سال پایه ۱۳۷۶، جمعیتی معادل ۵۰۰۰ نفر و بیشتر داشته اند، توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران شهر تلقی شده اند.

نقاط روستایی : رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم « فصل ۲ - جمعیت ».

۱-۲۱- شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری برحسب گروه های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه های فرعی (۱۳۸۳=۱۰۰)

گروه های کالاها و خدمات	ضریب اهمیت	۱۳۸۳	۱۳۸۴
شاخص کل	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۱۰/۴
گروه های اصلی و منتخب فرعی :			
خوراکی ها و آشامیدنی ها	۲۹/۲۸	۱۰۰/۰۰	۱۱۱/۷
خوراکی ها	۲۸/۱۸	۱۰۰/۰۰	۱۱۱/۷
غلات و نان	۴/۵۴	۱۰۰/۰۰	۱۱۲/۵
گوشت	۷/۶۵	۱۰۰/۰۰	۱۰۲/۱
ماهی و حیوانات دریایی	۰/۷۷	۱۰۰/۰۰	۱۱۳/۱
لبنیات و تخم پرندگان	۳/۹۴	۱۰۰/۰۰	۱۰۵/۵
روغن ها و چربی ها	۱/۰۲	۱۰۰/۰۰	۱۱۱/۷
میوه ها و خشکبار	۴/۹۵	۱۰۰/۰۰	۱۲۵/۵
انواع سبزی، حبوب و فرآورده های سبزی	۳/۵۰	۱۰۰/۰۰	۱۱۶/۹
قند، شکر، مربا، عسل، شکلات و محصولات قنادی	۱/۵۱	۱۰۰/۰۰	۱۱۵/۰
نمک وادویه،سس هاوچاشنی ها و ترکیبات خوراکی	۰/۳۱	۱۰۰/۰۰	۱۱۰/۵
آشامیدنی ها	۱/۱۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۹/۶
دخانیات	۰/۶۱	۱۰۰/۰۰	۱۰۷/۵
پوشاک و کفش	۵/۷۶	۱۰۰/۰۰	۱۰۶/۷
مسکن، آب، برق و گاز وسایر سوخت ها	۲۵/۴۵	۱۰۰/۰۰	۱۱۳/۹
اجاره بهای مسکن غیر شخصی	۴/۲۹	۱۰۰/۰۰	۱۱۳/۷

۱-۲۱- شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری برحسب گروه های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه های فرعی (دنباله)

۱۳۸۵	۱۳۸۳	ضریب اهمیت	گروه های کالاها و خدمات
۱۲۴/۶	۱۰۰/۰۰	۱۸/۴۷	ارزش اجاری مسکن شخصی
	۱۰۰/۰۰	۱/۰۱	تعمیرات و خدمات ساختمانی
۱۲۳/۸	۱۰۰/۰۰	۰/۴۹	آب
۱۲۴/۰	۱۰۰/۰۰	۱/۱۸	برق و گاز و سایر سوخت ها
۱۲۲/۵	۱۰۰/۰۰	۵/۴۹	اثاث، لوازم و خدمات مورد استفاده در خانه
۱۱۰/۲	۱۰۰/۰۰	۴/۹۰	بهداشت و درمان
۱۳۳/۸	۱۰۰/۰۰	۱۴/۷۶	حمل و نقل
۱۱۴/۶	۱۰۰/۰۰	۱/۹۷	ارتباطات
۱۱۶/۹	۱۰۰/۰۰	۴/۳۱	تفریح و امور فرهنگی
۱۳۴/۵	۱۰۰/۰۰	۲/۶۰	تحصیل
۱۴۷/۶	۱۰۰/۰۰	۱/۷۰	رستوران و هتل
۱۳۴/۳	۱۰۰/۰۰	۳/۱۸	کالاها و خدمات متفرقه
۱۱۸/۹			گروه های اختصاصی :
۱۱۸/۲	۱۰۰/۰۰	۵۹/۴۸	کالا
۱۱۹/۳	۱۰۰/۰۰	۴۰/۵۲	خدمت
۱۱۶/۳	۱۰۰/۰۰	۲۵/۴۵	مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها

۲۱-۱- شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری برحسب گروه های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه های فرعی (دنباله)

گروه های کالاها و خدمات	۱۳۸۶	۱۳۸۷	درصد تغییر سال نسبت ۱۳۸۷ به سال ۱۳۸۶
شاخص کل	۱۴۶/۱	۱۷۴/۷	۱۹/۶
گروه های اصلی و منتخب فرعی :			
خوراکی ها و آشامیدنی ها	۱۵۲/۳	۱۹۰/۸	۲۵/۳
خوراکی ها	۱۵۱/۴	۱۹۰/۶	۲۵/۹
غلات و نان	۱۵۳/۷	۲۳۱/۰	۵۰/۳
گوشت	۱۳۲/۳	۱۶۶/۱	۲۵/۵
ماهی و حیوانات دریایی	۱۶۴/۲	۱۹۹/۹	۲۱/۷
لبنیات و تخم پرندگان	۱۳۷/۰	۱۶۸/۰	۲۲/۶
روغن ها و چربی ها	۱۵۰/۳	۱۹۱/۶	۲۷/۵
میوه ها و خشکبار	۱۷۲/۱	۱۹۷/۲	۱۴/۶
انواع سبزی، حبوب و فرآورده های سبزی	۱۷۲/۶	۲۰۵/۱	۱۸/۸
قند، شکر، مربا، عسل، شکلات و محصولات قنادی	۱۵۲/۲	۱۸۷/۶	۲۳/۳
نمک وادویه،سس هاوچاشنی ها و ترکیبات خوراکی	۱۵۶/۰	۲۰۲/۵	۲۹/۸
آشامیدنی ها	۱۷۵/۹	۱۹۵/۱	۱۰/۹
دخانیات	۱۴۳/۱	۱۷۳/۵	۲۱/۲
پوشاک و کفش	۱۳۴/۴	۱۶۲/۰	۲۰/۵
مسکن، آب، برق وگاز وسایر سوخت ها	۱۵۸/۴	۱۸۱/۶	۱۴/۶
اجاره بهای مسکن غیر شخصی	۱۵۵/۴	۱۷۷/۸	۱۴/۴

۱-۲۱- شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری برحسب گروه های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه های فرعی (دنباله)
(۱۳۸۳=۱۰۰)

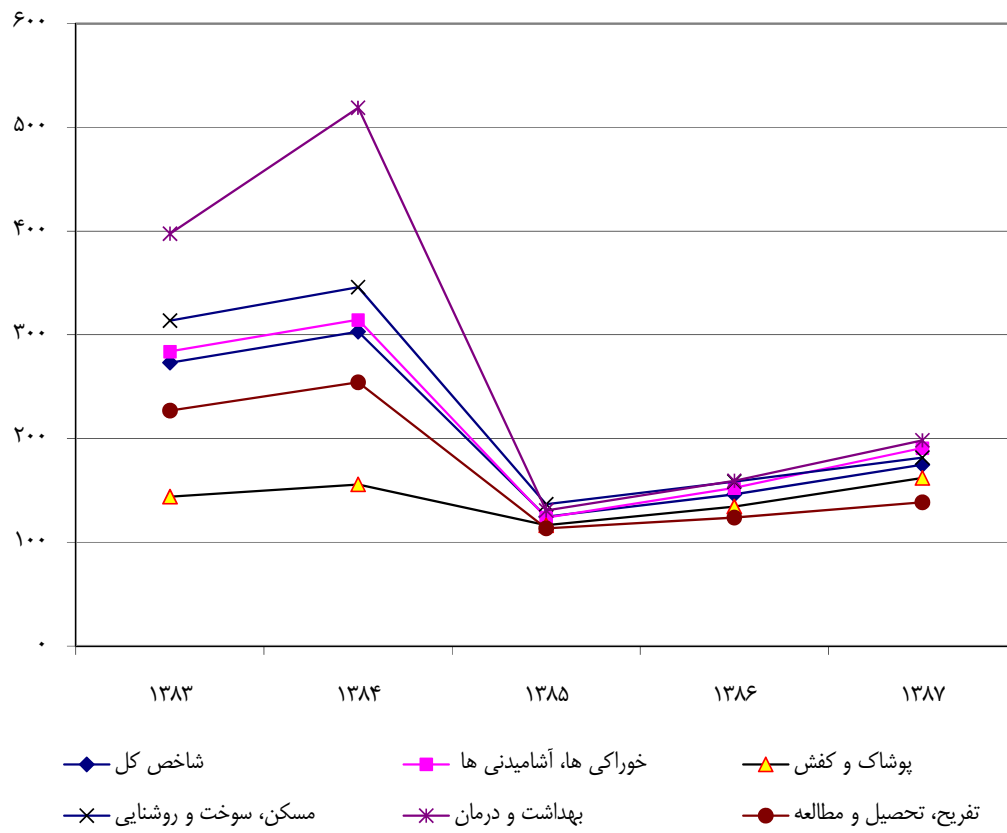
گروه های کالاها و خدمات	۱۳۸۵	۱۳۸۷	درصدتغییر سال نسبت ۱۳۸۷ به سال ۱۳۸۶
ارزش اجاری مسکن شخصی	۱۵۹/۲	۱۸۲/۴	۱۴/۶
تعمیرات و خدمات ساختمانی	۱۹۹/۳	۲۵۲/۰	۲۶/۴
آب	۱۶۰/۹	۱۶۱/۰	۰/۱
برق و گاز و سایر سوخت ها	۱۱۷/۵	۱۲۹/۲	۱۰/۰
اثاث، لوازم و خدمات مورد استفاده در خانه	۱۴۵/۱	۱۷۸/۵	۲۳/۰
بهداشت و درمان	۱۵۹/۳	۱۹۸/۵	۲۴/۶
حمل و نقل	۱۲۱/۹	۱۴۳/۸	۱۸/۰
ارتباطات	۹۵/۸	۹۵/۷	-۰/۱
تفریح و امور فرهنگی	۱۲۳/۷	۱۳۸/۴	۱۱/۹
تحصیل	۱۵۱/۸	۱۶۸/۳	۱۰/۹
رستوران و هتل	۱۳۹/۴	۱۸۱/۷	۳۰/۳
کالاها و خدمات متفرقه	۱۵۶/۶	۱۸۱/۰	۱۵/۶
گروه های اختصاصی :			
کالا	۱۳۹/۷	۱۷۰/۵	۲۲/۰
خدمات	۱۵۵/۲	۱۸۰/۷	۱۶/۴
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها	۱۵۸/۴	۱۸۱/۶	۱۴/۶

مأخذ _ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

-

-

۱-۲۱_ شاخص بهای برخی از کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری (۱۰۰ = ۱۳۸۳)

مبنا جدول ۱ - ۲۱

۲-۲۱- شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی برحسب گروه های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه های فرعی (۱۳۸۱=۱۰۰)

گروه های کالاها و خدمات	ضریب اهمیت	۱۳۸۱	۱۳۸۵
شاخص کل	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۶۳/۹
خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات	۴۳/۳۴	۱۰۰/۰۰	۱۶۲/۱
خوراکی ها	۳۸/۱۷	۱۰۰/۰۰	۱۶۳/۲
نان و غلات	۹/۷۸	۱۰۰/۰۰	۱۴۹/۲
گوشت قرمز و سفید و فرآورده های آنها	۹/۸۷	۱۰۰/۰۰	۱۵۰/۵
ماهی ها و صدف داران ^(۱)	۰/۷۴	۱۰۰/۰۰	۱۵۲/۲
شیر، پنیر و تخم مرغ	۴/۱۶	۱۰۰/۰۰	۱۷۴/۳
روغن ها و چربی ها	۲/۴۷	۱۰۰/۰۰	۱۲۲/۵
میوه و خشکبار	۳/۱۹	۱۰۰/۰۰	۲۰۳/۴
سبزی ها و حبوبات	۴/۹۱	۱۰۰/۰۰	۲۱۸/۳
شکر، مربا، عسل، شکلات و شیرینی(قندوشکروشیرینیها) ...	۲/۶۰	۱۰۰/۰۰	۱۳۲/۵
محصولات خوراکی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱/۱۹	۱۰۰/۰۰	۱۶۰/۵
چای، قهوه، کاکائو، نوشابه و آب میوه (نوشابه های غیرالکلی)	۱/۹۷	۱۰۰/۰۰	۱۴۲/۳
دخانیات	۱/۱۲	۱۰۰/۰۰	۱۳۴/۸
کالاهای غیرخوراکی ها و خدمات	۵۶/۶۶	۱۰۰/۰۰	۱۶۵/۳
پوشاک و کفش	۹/۵۰	۱۰۰/۰۰	۱۵۷/۲
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت ها	۱۶/۷۱	۱۰۰/۰۰	۱۸۵/۰
مسکن	۱۱/۲۸	۱۰۰/۰۰	۲۰۹/۸
اجاره	۹/۹۸	۱۰۰/۰۰	۲۰۹/۰
نگهداری و تعمیر واحد مسکونی	۱/۳۰	۱۰۰/۰۰	۲۱۵/۷
آب، برق و سوخت	۵/۴۳	۱۰۰/۰۰	۱۳۳/۴
میلان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها	۷/۵۲	۱۰۰/۰۰	۱۵۳/۴
بهداشت و درمان	۶/۴۸	۱۰۰/۰۰	۱۸۳/۶
حمل و نقل	۸/۲۰	۱۰۰/۰۰	۱۵۵/۱
ارتباطات	۱/۴۱	۱۰۰/۰۰	۱۰۷/۸
تفریح و فرهنگ	۳/۰۵	۱۰۰/۰۰	۱۲۱/۶
آموزش	۰/۹۲	۱۰۰/۰۰	۱۲۳/۶
هتل و رستوران	۲/۲۶	۱۰۰/۰۰	۱۷۷/۵
کالاها و خدمات متفرقه	۲/۶۹	۱۰۰/۰۰	۱۸۴/۱
گروه های اختصاصی :			
کالاها	۷۶/۳۲	۱۰۰/۰۰	۱۵۶/۶
خدمات	۲۳/۶۸	۱۰۰/۰۰	۱۸۷/۴

۲-۲۱- شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی برحسب گروه های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه های فرعی (دنباله)

گروه های کالاها و خدمات	۱۳۸۶	۱۳۸۷	درصد تغییر سال ۱۳۸۷ نسبت به سال ۱۳۸۶
شاخص کل	۱۹۱/۹	۲۱۷/۰	۲۱/۳
خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات	۱۹۸/۷	۲۴۱/۷	۳۰/۲
خوراکی ها	۲۰۱/۲	۲۴۶/۹	۳۰/۶
نان و غلات	۱۸۲/۱	۲۳۸/۹	۴۶/۵
گوشت قرمز و سفید و فرآورده های آنها	۱۸۳/۲	۲۴۲/۹	۳۳/۲
ماهی ها و صدف داران ^(۱)	۱۷۷/۴	۲۴۲/۳	۳۴/۶
شیر، پنیر و تخم مرغ	۲۱۵/۰	۲۶۱/۶	۳۱/۵
روغن ها و چربی ها	۱۶۴/۸	۱۶۶/۰	۲۰/۷
میوه و خشکبار	۲۵۵/۵	۲۶۳/۹	۱۵/۴
سبزی ها و حبوبات	۲۷۹/۵	۳۳۸/۲	۱۸/۲
شکر، مربا، عسل، شکلات و شیرینی(قندوشکر و شیرینیها)	۱۴۷/۴	۱۷۲/۰	۲۲/۶
محصولات خوراکی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۸۲/۵	۲۳۹/۶	۳۹/۵
چای، قهوه، کاکائو، نوشابه و آب میوه (نوشابه های غیرالکلی)	۱۶۲/۶	۱۹۰/۳	۳۲/۹
دخانیات	۱۵۳/۴	۲۰۵/۵	۲۱/۷
کالاهای غیرخوراکی ها و خدمات	۱۸۶/۸	۱۹۹/۵	۱۴/۷
پوشاک و کفش	۱۷۴/۵	۲۰۳/۳	۱۰/۵
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت ها	۲۰۹/۰	۲۰۸/۱	۱۶/۵
مسکن	۲۰۴/۹	۲۴۴/۷	۱۹/۷
اجاره	۲۳۶/۵	۲۳۶/۲	۱۶/۵
نگهداری و تعمیر واحد مسکونی	۲۷۴/۵	۲۹۶/۶	۳۸/۱
آب، برق و سوخت	۱۴۲/۸	۱۳۲/۲	۵/۷
میلان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها	۱۷۲/۰	۲۰۱/۲	۲۲/۰
بهداشت و درمان	۲۱۰/۲	۲۳۰/۷	۱۵/۶
حمل و نقل	۱۸۱/۹	۱۹۷/۳	۱۱/۲
ارتباطات	۱۰۷/۹	۱۰۳/۰	۰/۰
تفریح و فرهنگ	۱۲۷/۸	۱۲۷/۰	۶/۱
آموزش	۱۲۳/۷	۱۱۷/۶	۰/۰
هتل و رستوران ^(۲)	۲۱۲/۳	۱۸۶/۷	۱۸/۷
کالاها و خدمات متفرقه	۲۱۹/۵	۲۶۱/۹	۲۳/۳
گروه های اختصاصی :			
کالاها	۱۸۵/۱	۲۱۹/۰	۲۳/۳
خدمات	۲۱۴/۱	۲۱۰/۷	۱۵/۳

(۱) ضریب اهمیت شاخص ماهی ها و صدف داران در سرگروه گوشت قرمز، ماکیان و فرآورده های آن منظور شده است.

(۲) ضریب اهمیت شاخص هتل در غیر خوراکی ها و شاخص رستوران در خوراکی ها منظور شده است.

مأخذ : مرکز آمار ایران

۲-۲۱_ شاخص بهای برخی از کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی (۱۰۰ = ۱۳۸۱)

مبنا جدول ۲ _ ۲۱